

Bretar og vit

TAÐ mundi vera ein kensluborin lóta fyri mong av teimum umleið 7000 fólkunum, sum leygarvöldið høvdu leitað sær út á Molan, oman á Kongabrunna og oman á Vaglið í Havn at taka ímóti bretsku gestunum, sum vitja aftur at minnst, at tað eru 50 ár síðani, at bretar hersettu Føroyar.

TAÐ var sum á ólavsøku hetta góða várkvöld, har tónarnir frá teimum víðagitnu skotsku sekkjapípunum settu sín serstaka dóm á ta ovurstóru mannafekkni í havnargøtum. Fyri mong mundi henda løtan kveikja liv í gomul minni frá 40-árunum, tá oyggjar okkara vórðu hersettar av bretskum herdeildum.

NÚ kann tað í fyrstu atlugu tykjast lægið soleiðis at hátíðarhalda eina herseting av egnum landi - soleiðis at hátíðarhalda dagin, tá land okkara varð hersett av fremmandum hermonnum. Men soleiðis sum um-støðurnar vóru, tá bretar gjórd av at senda hermenn til Føroya, var tað ikki so nógv ein spurningur um at verða hersettur, men tað var meira ein spurningur um at vera hersettur av hvørjum, hvør mundi vera fyrstur at fáa fótin fastan á hesum klettum: týskarar ella bretar. Tí fyri bæði hesi lond hevði tað stóran hermálsliðan týðning at hava fingið fótin fastan í Føroyum. Til alla Guds lukku vóru tað sameindu okkara bretar, sum vóru teir fyrstu. Tað munnu mangir av teimum føroyingum, sum á sinni lovprísaðu týsku nazistunum og tí ynsktu bretar har piparið grøt, eisini vera fegnir um í dag. Hetta hevur so tann stóra undirtøkan í hátíðar-haldinum longu prógv.

HÓAST tað tá vóru fleiri føroyingar, sum tóku undir við týskarunum undir krígunum, so má tó sigast, at megin-parturin av fólkinum í Føroyum metti

týskararnar sum okkara størstu fíggindar. Og her sóu vit tí ein verja og bjargara í bretsku hersetingini.

OKKARA leiklutur í krígunum var so sanniliga eisini at hjálpa bretum. Tað er nógv skrivað og sagt um dirvi føroyinga undir krígunum, sum fóru mangan fiskalastina til Bretlands at fæða fólkið har, sum jú stríddist móti týskarunum kring alt Europa. Føroyingar mistu mong skip, og mangir av okkara fiskimonnum lótu liv á hesum vandamiklu ferðum til Bretlands við fiski. At hetta so eisini var ein góð forrættning fyri okkum eigur heldur ikki at verða gloymt.

SAMANUMTIKIÐ má sigast, at føroyingar og bretar - sum hersett land og hersetingarvald - komu væl út av tí. Hóast innrás av so nógvum fremmandum hermonnum, so vóru brotasjögvarnir millum fólkið á staðnum og útlendingarnar ikki nógvir. Og tað er kanska eisini ein av orsøkunum til, at føroyingar í dag minnst aftur á hersetingarárin meira við gleði enn beiskleika.

MANGT er annars broytt hesi hálvt-hundrað ár síðani bretsku hersetingina. Frá at vera ein hin argasti fíggindi okkara tá, er Týskland í dag eitt land, sum mong av okkum hava stóra virðing fyri. Hetta kanska serliga fyri dugnaskap og arbeidsemi, ið eyðkennir týska fólkið í dag. Men enn man óttin framvegis liva í mongum av okkum og eisini bretum, sum enn ikki halda seg hava nakra vissu fyri, at søgan ikki skal endurtaka seg. Nú bæði týsku ríkinu ætlandi verða lögð saman til eitt týskt stórríki verður hesin ótti ikki minni. Men tíðir skifta og vit við teimum. Vit, sum ikki hava upplivað heimskríggið, kunnu so bert vóna, at hesar ræðuligu hendingar ikki fara at endurtaka seg - vóna, at týskarar hava lært av sínum mistøkum - vóna at arbeiði fyri friði og menning - gevur slík úrslit, at vit kunnu kalla okkum siviliserað og upplýst fólk.

HÓAST tað í tí stóra og heila var sátt og semja millum føroyingar og bretar undir krígunum, nú nazistarnir vóru okkara felags fíggindi, so hevur tað ikki bara verið gott millum okkum síðani. Vit minnst stríðið við bretar um sjómarkið, tá teir ikki vóru sína bestu síðu móti okkum. Tað er farið. Í dag er tað kortini eitt annað mál, sum í ávisan mun hevur sett kúrl á millum bretar og okkum. Og tað er einki minni enn ætlanin hjá bretum at goymas alt kjarnorkuburturkast sít í havbotninum út fyri Skotlandi. Hetta er eitt mál, sum hevur fingið mangar føroyingar at illneita inn á bretar, serliga bretsku politikararnar, sum vilja trumfa íggjøgnum at byggja ætlaðu kjarnorkugoymsluna á einum stað, sum kann gerast ein hóttað móti okkara lívsgrundarlagi.

TEIR mongu bretsku gestirnir, sum vitja í hesum døgum, skulu vera hjartaliga vælkomnir. Tað er ikki minst einum ókúgandi bretskum vilja at varðveita og verja demokratií fyri at takka, at vit í dag liva í einum frium og frælsum Europa. Men bretar

eiga tó eisini at taka í egnan barm. Teir hava ongan rætt til at hótta okkum smátjóðir í Norðuratlantshavi við slíkum ræðuætlanum sum at goyma sít vandamikla kjarnorkuburturkast, so nær okkara bestu fiskileiðum, at hesar verða hóttar. Hetta hava bæði lögting og landsstýri mint bretar á seinastu árinu, og hetta vilja vit endurtaka í dag, nú bretar eru komnir so mannsterkir aftur higar.

FARIÐ heimaftur við bestu lukkuynskjum - men eisini við vitanini um stóra ótta okkara fyri tí ræðuliga kjarnorkukøsti tykkara fremstu politikarar vilja leggja á havbotninum nærhendis Føroyum. jamú

Í morgin 16. mai

Bingo-tøl og -plátur skulu vera okkum í hendi í seinasta lagi í morgin mikudagin 16. mai

Sosialurin Boks 76, 110 Tórshavn